

TALVISOTA KUHMOSSA

1.KKK/JR 65 SOTAPÄIVÄKIRJA KUHMON RINTAMALTA

Alkuperäisestä sotapäiväkirjasta luettavaan muotoon muokannut

Matti Halonen 2015

P 3625**1.KKK/JR 65****SOTAPÄIVÄKIRJA****23.1.1940 – 24.4.1940**

1.KKK/JR 65 koottiin Tampereella Joulukuussa 1939, YH:n aikana palvelukseen kutsutuista Etelä-Pohjanmaan, Satakunta-Hämeen, Keski-Suomen ja Savon Sotilaspiirien miehistä. Joulun aluspäivinä komppania siirtyi Ouluun, josta JR 65 ensimmäisen pataljoonan mukana Suomussalmelle ja josta edelleen voittoisten taistelujen jälkeen komppania siirrettiin 23.1.1940 Kuhmon rintamalle. Toista pataljoonaa, johon komppania kuului, sitä komensi majuri Yrjö Hakanen. Komppanian päälliköksi määrättiin vänrikki Lehtinen. Siirtymiskäskyn komppania sai Suomussalmen Alassalmella.

Suomussalmella

27.1.1940	07.00	Kapteeni antoi käskyn. Päivän kuluessa piti tapahtua vaihdon. Meidät siirretään jonnekin. Lähtö klo 18.00 joka siirrettiin klo 23.00. Kello 09.00 tuli vaihtavan Konekiväärikomppanian (KKK:n) päällikkö ja lähti vänrikki Lehtisen kanssa tutustumaan maastoon.
	10.00	Ilmahälytys jota kesti koko päivän ajan. Saatiin kermakahvit. Sää: Kaunis, pikku pakkanen.
28.1.1940	02.00	Lähtö tapahtui. Marssikynnys ylitettiin klo 02.00. Marssijärjestys 1.K, 1.KKK, Esik. ja 3.K. Kello 03.15 saatiin 1.K kiinni, pidettiin 15 minuutin tauko.
	06.00	Saavuttiin Alassalmelle. Marssi oli tapahtunut huoltotietä pitkin Saarijärveltä (noin 28 km). Majoituttiin kansakoulusta noin yksi kilometri pohjoiseen. Kaikki jaksoivat hyvin hiihtää. Pystytettiin teltat, miehet nukkuivat. Sää: Kireä pakkanen.
29.1.1940		Päiväpalvelus karmisooni järjestyksen mukainen. Illalla pitkästä aikaa päästiin saunaan. Hyvältä maistui. Ei erikoista.
30.1.1940		Harjoitukset jatkuivat. Konekiväärisuljettua oli iltapäivällä. Kiväärien tarkistus-ammunta. Rauhallista muuten, että Juntusrannan suunnalta kuului tykin pauketta.
31.1.1940	08.00	Kanttiini päivä. Vihollisen lentokoneet ampuivat huoltoa ja kansakoulua jo aamulla klo 08.00 aikaan, sekä pudottivat muutaman pommin. Ilmavaaran takia oli iltapäivän ammunnat siirrettävä. Ohjelmassa oli suksien tervaamista ja lumipukujen pesua.

- 15.00 Puhelinsanoma: Kaikki hälytysvalmiiksi. "Ryssä" yritti läpimurtoa jossakin.
- 1.2.1940 Tavallinen päiväpalvelus. Ilmavaara.
- 2.2.1940 Edelleen. Konekiväärien tarkistusammunnat. Aseet kävivät loistavasti. Konekiväärit ilmatorjunta-aseisiin kansakoululle ja leirialueelle.
- 3.2.1940 Ilmatorjuntaa lisättiin kahdella konekiväärillä. Tämän takia täytyi konstruoida uusia it-jalustoja. Niitä värkättiin jos mikä näköisiä. Muutama malli oli käyttökelpoinen. Huhu lähdöstä liikkui?
- 4.2.1940 It-kivääreitä tuli kaikkiaan 8 kappaletta, neljä kappaletta kansakoululle, kaksi huoltoon ja kaksi kappaletta leirialueelle.
Iltapäivällä 12 lentokonetta pommitti ja ampui leirialuetta. (Alkoi noin klo 15.00). Yhteen teltaan osui konekiväärin luotisuihku, jossa yksi sotamies haavoittui molempiin reisiin. Kansakoululla yksi miehistämme sai pomminsi-run päähänsä ja haavoittui erittäin vaikeasti.
- Tuli lähtö eteen. Kuljetus autoilla. Suuntaa arveltiin puoleen jos toiseen. (Etelään). Marssijärjestys 3.K, Esikk, 1.K, 1.KKK, huoltomuodostelmia ja 2.K.
- Siirtyminen Kuhmon rintamalle.
- 18.30 Pataljoona oli marssivalmiina. Lähtö kuitenkin viivästyi useilla tunneilla. KKK:lle tuli kaikkiaan 11 autoa, 7 henkilökuljetukseen ja 4 tavaralle.
- 5.2.1940 02.00 Kahvitauko Hyrynsalmen Suojeluskuntatalolla. Neljä autoa pääsi hämärissä perille Kuhmon Polvelaan. Muut autot jäivät odottamaan pimeään tuloa ilma-vaaran takia. Kovasta pakkasesta huolimatta kukaan ei sairastunut matkan aikana. Pystytettiin teltat ja levättiin.
- 6.2.1940 02.15 Herätys. I ja II joukkue alistettuina 1 ja 2:lle, marssivat Polvelasta lounaaseen Saunajärven suuntaan ja III joukkue 2.K:n mukana itään. Hevoset saatiin kovan tohinan jälkeen divisioonan hevosista. (Omat jäivät Alassalmelle).
I ja II joukkue marssivat aamulla Lutjanjärven yli, josta siirtyivät edelleen Lammin maastoon ja yöpyivät sinne. III joukkue sai 2.K:n kiinni Kälkästen talon vaiheilla. Joukkue yöpyi teltoihin.
- 7.2.1940 Konekiväärit aseisiin Saunajärven maastoon. Kapteeni Kaunisto määrättiin koko hyökkäävän osasto päälliköksi. Joukot etenivät jonkin verran toinen puolijoukkue, kolmannesta joukkueesta 7.K:lle alistettuna, oli katkaisemassa Löytövaarassa maantietä sen itäpuolella. Osastoon kuului 2.K, 7.K ja 9.K, puolijoukkue KK:sta, kranaatinheitin ja miehiä pioneerosastosta.
- 12.00 Löytövaara vallattiin klo 12.00 mennessä. "Ryssän" hyökkäysvaunut poistuivat tieltä taaemmaksi. Tie ylitettiin ja siitä paikasta noin 500 metriä itään päin asetettiin etuvartioasemat ja Löytövaaran asemat jäivät pääpuolustusasemaksi. 9.K miehitti etuvartioaseman, jolle myös alistettiin konekiväärit tehtävällä tulitta tien suunnassa ja estää murroksien poistaminen.
Vasta yöllä alkoi vihollinen painostaa ja tiedustella. Neljä hälytystä. Hyökkäysvaunun turvin vihollinen pääsi hyökkäämään ja rikkomaan ensimmäisen murren. Hyökkäysvaunu ampui kiivaasti konekivääreillä läpi linjojen. Konekiväärit vedettiin taaksepäin uusiin aseisiin mäelle, johon piti tulla uusi etuvartiolinja. Yksi sotamies haavoittui siirron aikana. Edelleen konekiväärit

vedettiin pääpuolustuslinjalle Löytövaaraan. Ensimmäinen puolijoukkue on ollut alistettuna kapteeni Mankoselle. Myös nämä konekiväärit tulivat aseisiin pääpuolustuslinjalle. Illalla tulivat teltat Kälkäsestä, jotka pystytettiin ja yövyttiin niissä.

- 8.2.1940 Hyökkäys Saunajärvellä jatkui. Konekiväärit olivat asemissa, paitsi ne jotka olivat varmistuksessa Laukanpuron varrella alistettuna 3.K:lle. Yksi sotamies kaatui 3.K:n leirialueella, kun lentokoneista pudotettiin kahteen otteeseen pommeja. Konekiväärikomppaniasta haavoittui yksimies vaikeasti päähän. (Kuolettavasti). Samiin haavoitu myös kaksi hevosta, joista toinen oli ammuttava. Löytövaarassa ei erikoista, ainoastaan vartio palvelusta, jota vihollisen lentokoneet häiritsivät. Saatiin muonaa vihollisen lentokoneista maastoon asetetulla T-merkillä.
- 9.2.1940 Konekiväärien sijoitus Saunajärven maastossa oli edelleen sama. Yksi alikersantti kaatui saatuaan kuulan vatsaansa. Löytövaarassa oli vain ilmatoimintaa.
- 10.2.1940 Löytövaarassa osasto Arponen sai tehtävän edetä Kuusijokilinjalta, ottaa se haltuunsa ja linnoittaa.
- 06.30 Lähtö tapahtui klo 06.30, muuta tietä ei päästy ylittämään ennen kuin vastaillalla hämärän tultua. Vihollisen hyökkäysvaunut estivät sen päivän aikana ristitulellaan. Tien ylitti kaksi joukkuetta, Lehtinen 2.K:sta ja eräs 7.K:n joukkue + yksi konekivääri. Yö vietettiin havumajoissa. Saunajärvellä ei uutta.
- 11.2.1940 Miehitys Kuusijoella järjestettiin uudelleen. Koko konekiväärin puolijoukkue siirrettiin tien eteläpuolelle. Silta räjäytettiin pioneerien toimesta. Konekiväärien tehtävänä oli estää sillan korjaaminen ja hallita maantietä. Kapteeni Kaunisto oli edelleen hyökkäävän osaston päällikkönä Saunajärvellä. Ei tappioita.
- 12.2.1940 ”Ryssä” hyökkäsi Kuusijoella. Jalkaväkikomppaniat vaihdettiin, muuta konekivääreitä ei. ”Ryssien” hyökkäykset torjuttiin. Saunajärvellä oli kovaa laukaustenvaihtoa. Konekiväärikomppaniasta kaatui yksi sotamies.
- 13.2.1940 Edelleen ”ryssä” painosti ja tuki hyökkäystään hyökkäysvaunujen tykeillä ja pienoiskranaatinheittimillä. kaikki yritykset torjuttiin. Saunajärvellä kaatui samasta kivääristä kuin 12.2.40 toinen mies. Kivääri muutettiin toiseen paikkaan. Yksi kersantti haavoittui. (Toisen joukkueen, toisen puolijoukkueen johtaja).
- 14.2.1940 Kuusijoelle saatiin lisää yksi konekivääri JR 25:stä. ”Ryssällä” todettiin olevan tykistöä. Päivä oli verrattain rauhallinen. Saatiin teltaa joka kaivettiin maahan puolen metrin syvyyteen. Näin saatiin jonkinlainen sirpalesuoja. Saunajärvellä ei uutta paitsi, että kolme paleltumavammoja saanutta joutui sairaalaan.
- 15.2.1940 Korsua alettiin rakentaa Riihivaarassa. Tämä oli välttämätön ”ryssän” tykistötulen vuoksi. Laimeata laukaustenvaihtoa edessä. Saunajärveltä lähti kuusi konekivääriä kovalla kiireellä hävittämään ”ryssän” hiihtopartiota, joka oli edennyt tänne asti. Ainoastaan yksi puolijoukkue jäi Saunajärven maastoon. ”Ryssät” tavattiin Vetkossa, jossa niistä tuhottiin suurin osa tielle konekivääritulella Vetkon talossa ”ryssät” pitivät ankarasti puoliaan ja lähtivät ulos vasta kun tykillä ammuttiin taloa ja se poltettiin. Teltoissa on hyvin ahdasta. Suurin osa niistä oli Nivalassa, jonne komppanioi-

den toimitusjoukkueet olivat siirtyneet. Konekiväärikomppaniassa ei tappioita.

- 16.2.1940 Korsu valmistui. Tilanne on ennallaan. Tykistötuli vain kiihtymistään kiihtyi. Kranaatit lensivät kuitenkin kaikki yli tai jäivät linjojen väliin. Konekivääri komppanialla oli hyvä tuuri, sillä kukaan ei edes haavoittunut. ”Ryssien” teurastus Vetkossa jatkui. Konekiväärit asemissa, tehtävänä on tulittaminen järvelle päin. Konekiväärikomppanian komentoryhmä (8 miestä) sai saaliikseen pieneltä partioretkeltä kahdeksan vankia, neljä hevosta ja 20 000 markkaa rahaa. Rahat jätettiin JR 27 esikuntaan. Teltat saapuivat, samoin saapuivat kenttäkeittiöt. Miehet saivat lämmintä ruokaa ja pääsivät nukkumaan hieman väljemmin. Konekiväärikomppanialla ei ollut tappioita.
- 17.2.1940 Tykistötuli Riihivaarassa kiihtyy yhä. Uusi puolustus suunnitelma oli laadittu sen mukaan, että nykyiset asemat jäävät taisteluetuvartioiksi ja pääpuolustuslinja siirretään 300 metriä taakse, tien vasemmalle puolelle, mutta mihin se tulee oikealla, sitä ei tiedetty. Konekiväärit jäivät edelleen entisiin asemiin. Päivän kuluessa ”ryssä” hyökkäsi sekä rintamansuunnassa, että saartaen oikealta. Rintaman suunnassa ”ryssä” ei päässyt etenemään, mutta oikealla se pääsi. Hyökkäys torjuttiin ja pioneerien avulla pudistettiin maasto. Osasto palasi Vetkosta tutuille paikoille Saunajärvelle. Lohko jaettiin seuraavasti: Oikealla 3.K, sitten 2.K ja vasemmalla 1.K. Konekiväärit alistettiin niille. Konekiväärikomppanian komentotelta tuli pataljoonan komentoteltasta noin 200 metriä taaksepäin.
- 18.2.1940 Jatkuvasti tykistötulta. Sitä seurasi jälleen uusi hyökkäys. Saartoa yritettiin oikealta suuremmin voimin. Rintamasuunta petti. Miehet alkoivat hieman hermostua. Oikealle lähetetty pikakivääriryhmä palasi takaisin, mutta lähti kuitenkin käskystä uudelleen. Pyydettiin apua pataljoonasta. Apu viivästyi ja oikealta alkoi kuulua ammuntaa epäilyttävästä suunnasta, takaa. Pelättiin saarrosta. Konekivääreille annettiin vetäytymiskäsky ja se varmistui. Apujoukko tuli vastaan. Tavaraita, muun muassa kaksi teltta, jäi ”ryssille”. Osasto oli sekaisin, muuta lopulta saatiin miehet asemiin tien pohjoispuolelle. Samanaikaisesti oli tien vasemmalla puolella luovuttu taisteluetuvartioasemista ja uusi pääpuolustuslinja oli miehittämättä. Tuli käsky ottaa entiset asemat hyökkäyksellä haltuun. Tämä käsky peruutettiin, sillä ”ryssä” oli katkaissut huoltotien, joka ensin oli avattava. Kello 05.00 tie saatiin puhtaaksi vihollisista. Yksi konekiväärin aliupseeri haavoittui. Saunajärven suunnalla ei erikoisempaa.
- 19.2.1940 Vaihdoista puhuttiin jälleen. Illalla jo vaihdettiin. Konekivääri sen sijaan jäivät edelleen asemiin. Lopulta yksi konekivääri pääsi lepäämään. Eräs kersantti 1.KKK:sta lähti lääkärin vastaanotolle.
- 20.2.1940 23.00 Koko päivä odotettiin vaihtoa ja vihdoinkin klo 23.00 se tapahtui. Konekiväärit lastattiin ajoneuvoihin ja aloitettiin matka omaan komppaniaan. Löytövaarasta soitettiin omaan pataljoonaan, josta tuli lähemmät ohjeet. Oli lähdettävä heti Lammin tienhaaraan, jossa opas olisi odottamassa. Saunajärvellä oli lentotoimintaa ja laukaustenvaihtoa.
- 21.2.1940 Komppania on jälleen koossa. Kolmas joukkue palasi tänään klo 09.00 Löytövaaran ja Kuusijoen taisteluista. Kolme kivääriä joukkueesta lähetettiin vahvistamaan saartorengasta 2.K:n lohkolle ja kaksi 3.K:n lohkolle. Yhdellä konekiväärillä on edelleen vain vartio palvelusta.

- 22.2.1940 -24.2.1940 Mitään erikoista ei tapahtunut näinä päivinä. Ainoastaan Muroleen ilmatorjuntakivääri, joka oli lohkolamme, siirrettiin pois. Tästä johtui, että yksi konekivääri 1:K:n alueelta siirrettiin 3.K:n lohkolle. Päivisin ase oli ilmatorjunta-aseena ja yöllä torjunta-asemassa. "Ryssän" lentotoiminta oli vilkasta. Oma kuormastomme saapui 23.2.1940. Divisioonan hevosmiehistä päästiin vihdoinkin eroon. Nyt hevosia oli tarpeeksi, yhteensä 25 kappaletta.
- 25.2.1940 Hyökkäys esikuntamäkeä vastaan pitäisi tänään tapahtua. Tällä kertaa kahden joukkueen vahvuisella osastolla. (Pakarinen & Numminen). Joukkueiden tehtävänä oli pimeän turvin edetä mahdollisimman lähelle vihollista ja pyrkiä yllätykseen. Tämän jälkeen tehtävänä oli puhdistaa mäki vihollisista. Yritys epäonnistui ja vaati raskaan uhrin. Konekiväärit tulittivat asemistaan ahkerasti ko. maastoa. Yksi aliupseeri konekiväärikompaniasta haavoittui.
- 26.1940 -27.2.1940 Ei erikoista.
- 28.2.1940 Tänään yritetään esikuntamäkeä uudestaan. Nyt on Tammissalon ja yhden Ruotsalon komppanian vuoro. Varsinaiseen hyökkäykseen ei otettu konekivääreitä. Ne jäivät entisiin aseisiin. Tukikohdan puolustuksesta vastaa luutnantti Volanen. Hyökkäys alkaa aamuhämärässä. Käytettiin suojasavua. Hyökkäys pysähtyi ja joukot vedettiin takaisin.
- 29.2.1940 Havaittiin, että Luvelahti on kova pala purtavaksi. Tarvitaan ankaraa tykistövalmistelua ja paljon massaa. Päivän aikana ei erikoista, paitsi että luutnantti Volanen haavoittui. Lentotoiminta oli edelleen vilkasta.
- 1.3.1940 Ei erikoista. Valmistauduttiin ja levähtiin lopullista rynnistystä varten.
- 2.3.1940 Tykistö ja kranaatinheitin valmistelivat hyökkäystä.
H-hetki oli klo 19.00.
- 3.3.1940 Konekiväärit aloittivat tulivalmistelun. Yön aikana onnistui läpimurto ja aloitettiin vihollisasemien vyöryttäminen. Vallattiin korsu korsun jälkeen. Päivä aikana siirrettiin neljä konekivääriä vallattuun maastoon aseisiin. Päivä kuluessa haavoittui kaksi komppaniamme miestä.
- 4.3.1940 Konekivääreillä ei erikoista. Vartiopalvelusta.
- 5.3.1940 Lentotoiminta oli vilkasta ja tuntui edelleen kiihtyvän. Pieni hyökkäys tehtiin itämaastoon.
- 6.3.1940 Lentotoiminta oli hyvin vilkasta. Koneet ampuivat ja pommittivat aivan joka paikkaan. Eniten siitä sai kolmas komppania, jonka alueella muun muassa yksi hevonen kuoli pommista. 2.K:n alueella sattunut pommitus haavoitti yhtä konekiväärimiestä. Konekiväärikomppanian komentotelttaa sivusi pommi-röppy 150 metrin päästä.
- 7.3.1940 Tykistövalmistelua. Samoin kranaatinheitin ampui keskityksiä itämaastoon. Kolme miestä haavoittui.
- 8.3.194 Konekiväärit ottivat myös aktiivisesti osaa tulivalmisteluun. Hyökkäys alkoi illalla. Se eteni hitaasti mutta varmasti. Lentokoneet olivat näinä päivinä aina ilmassa.
Yksi aliupseeri ja kolme sotamiestä kaatui, lisäksi haavoittui yksi aliupseeri ja

kuusi sotamiestä. Tappiot syntyivät pääasiassa pommituksissa tai konekivääritulessa.

9.3.1940 -11.3.1940

Vain vartiopalvelusta. Vihollisen lentotoiminta häiritsi tavattomasti huoltoa ja yleensä kaikkea liikennettä. Itämaastossa Konekiväärit ovat asemissa. "Ryssä" ampui tarkasti ja haavoitti 11.3. erässä konekivääripesäkkeessä vaihdon tapahtuessa molempia miehiä. 11.3.1940 illalla lähti komppania Saikku, vahvistettuna joukkueella KKK:sta Ruotsalon lohkolle, josta piti tapahtua hyökkäys 54. venäläisen divisioonan esikuntaa vastaan.

12.3.1940

Päivällä olivat taas tavanmukaiset lentovierailut. Tykistön tulivalmistelua. Meidän lohkolta konekiväärit samoin tulittivat. Hyökkäys oli pysähtynyt "ryssän" korsuihin.

13.3.1940

Vetäydyttiin taaksepäin. Tieto rauhasta saatiin klo 09.00. Viimeisten tuntien aikana "ryssä" pisti kaikkensa peliin. Lentokoneita oli ilmassa kuin kärpäsiä. Pommittivat ja ampuivat konekivääreillä hyökkäysryhmityksessä olevaa osastoamme. 1.KKK:sta ei kukaan haavoittunut. Omalla lohkolle samoin lentokoneet ahdistivat hyvin kiivaasti. Löytövaarasta päin kuului yhtämittäinen, taukoamaton tykistötuli. Ankarin, mitä koko aikana oli ollut. Lopulta klo 11.00 tuli päättyi. Oli oudon hiljaista. Epäuskoisimmatkin uskoivat, että rauha on tullut.

